

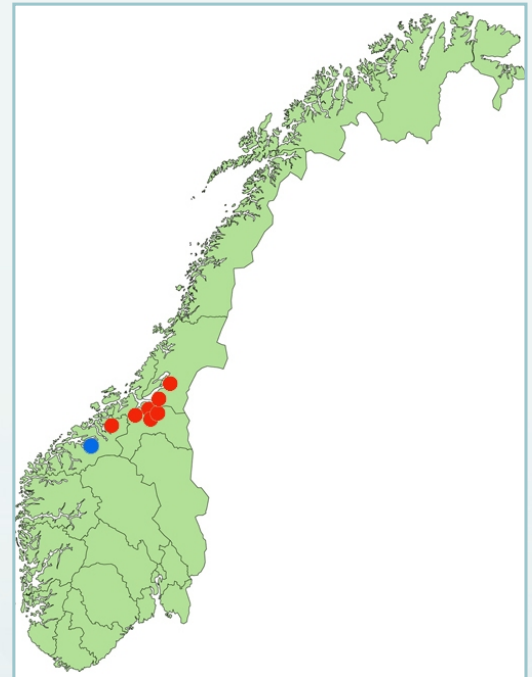

Stor elvebreddsedderkopp *Arctosa cinerea*

Rødlistet art

Dette er en stor og iøynefallende ulveedderkopp kjent fra sand- og grusdominerte elvebredder i Trøndelagsfylkene.

Status
Kategori sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for arter 2010.

Kjent forekomst av stor elvebreddsedderkopp i Norge. Blå sirkel viser til eldre funn (1864).

faktaark

Kjennetegn

Arctosa cinerea er en stor (opptil 17 mm kroppslengde) edderkopp med et karakteristisk utseende. Kroppen er lysegrå til beige eller lysebrun med mørkere tegninger og mørkebrune eller mørkegrå chelicerer. Beina har samme farge som kroppen og mørke annuleringer. Til sammen gjør dette sitt til at edderkoppen er veldig godt kamuflert mot det substratet den normalt lever på som er sand og grusdekkede elvebredder.

Habitatet er også veldig typisk for denne edderkoppen, og så langt er den ikke funnet i andre biotoper i Norge. Den kan vanskelig forveksles med andre edderkopper som lever langs elvebredder i Norge (men se nedenfor). Epigyn og palpeorgan er karakteristiske, men bør undersøkes av eksperter for sikker identifisering da det finnes enkelte nærstående arter den potensielt kan forveksles med, spesielt *Arctosa perita* som finnes på sandstrender og sanddyner nær kysten i Sør-Norge.

Utbredelse

Så langt er *A. cinerea* kjent fra Gaula, Orkla og utløpet av Nea i Selbusjøen i Sør-Trøndelag, samt Langøra og Rinnleiret i Stjørdal i Nord-Trøndelag. Det er sannsynlig at den finnes ved andre større elver i regionen, men dette vites ikke sikkert. Det eksisterer eldre funn fra Surna og Rauma i Møre og Romsdal (fra 1864) og den eksisterer fremdeles ved elva Surna, men det vites ikke om arten fremdeles finnes i Rauma.

Arten ser uansett ut til å ha sitt tyngdepunkt i Midt-Norge, og siden den er avhengig av permanente sand- og gruselvebredder dannet av elver med en

regelmessig flomdynamikk, er det lite sannsynlig at arten finnes i andre deler av landet. Den er så langt ikke registrert i Nord-Norge, til tross for omfattende undersøkelser av den ripare faunaen der, og det er følgelig tvilsomt at den går så langt nord i Norge. I Sverige er den imidlertid kjent nord til Norrbotten, mens den i Finland hovedsaklig finnes langs kysten i de sørlige og vestlige deler av landet.

Ellers i Europa er *A. cinerea* kjent fra Storbritannia, Irland og de fleste land i de kontinentale deler av verdensdelen. Videre er den kjent fra middelhavsområdet, inkludert Nord-Afrika, og utbredelseområdet strekker seg østover gjennom Asia til Nord-Amerika og Cuba.

Biologi

Arctosa cinerea er svært stenotop og finnes bare på sand- og grusdominerte elvebredder, samt tilsvarende habitater langs innsjøer. Den er relativt lite tolerant ovenfor saltvann, og er så langt ikke kjent fra kystnære sanddyner og sandstrender i Norge. Selv om den finnes på slike steder i Finland, ser den ut til bli erstattet av *A. perita* i dette habitatet i Norge. Unntaket

Arctosa cinerea i sitt naturlige miljø. Fargen kamouflerer edderkoppen svært godt.

er Rinnleiret, men denne lokaliteten må nok ses i sammenheng med Verdalselva like ved.

Arctosa cinerea er toårig og voksne individer kan påtreffes det meste av året, men de fleste ser man på våren og sommeren. Det meste av tiden tilbringer denne store edderkoppen i et silkeforet rør gravd i løs sand, hvor den venter på at et passende bytte skal komme forbi. Denne jaktmetoden er uvanlig blant våre ulve-edderkopper og disse 'jakthullene' kan være ganske iøynefallende på egende lokaliteter. Voksne hanner finner en også under store steiner.

Edderkoppen er ikke giftig for mennesker, men den kan bli så stor at den kan bite hardt i fra seg og en bør ikke håndtere den uten forbehold.

Bestandsstatus

Arten har gode populasjoner ved de store elvene i Trøndelagsfylkene og tilsynelatende også ved Selbusjøen og Rinnleiret. Det vites imidlertid ikke om arten fremdeles finnes ved Surna og Rauma eller om den er forsvunnet. Nye undersøkelser langs disse elvene ville vært av betydelig interesse.

Selv om populasjonene synes å være stabile og arten relativt vidt utbredt i regionen, er den veldig sårbar ovenfor menneskelig påvirkning. Alle inngrep som påvirker elvens naturlige flodynamikk er av stor negativ betydning for denne arten, det være seg reguleringer, utbygninger, elveforbygninger eller veibygging og lignende. Ett annet stort problem som er observert i gode *Arctosa*-biotoper langs Gaula er tråkk og aktivitetspåvirkninger. De store sand- og grusørene langs elvene i Sør-Trøndelag er populære utfarts- og rekreasjonssteder med bl.a. provisoriske volleyballbaner og sykkel- og kjøretøyaktivitet. Slik aktivitet ødelegger både habitatet og jaktrørene til arten og den ser ut til å forsvinne eller sky steder med slik aktivitet.

Referanser

Aakra, K. 2000. The riparian spider fauna (Araneae) of the river Gaula, Central Norway: Implications for conservation efforts. Proceedings of the 19th European Colloquium of Arachnology. Aarhus University Press. 243-252.

Aakra, K. & Hauge, E. 2000. Provisional list of rare and potentially threatened spiders (Arachnida: Araneae) in Norway including their proposed Red List status. NINA Fagrapport. 42: 1-38.

Andersen, J. & Hanssen, O. 1994. Invertebratfaunaen på elvebredder – ett oversett element. 1. Biller (Coleptera) ved Gaula i Sør-Trøndelag. NINA Oppdragsmelding 326: 1-23.

Framenau, V. 1995. Populationsökologie und Ausbreitungsdynamik von *Arctosa cinerea* (Araneae, Lycosidae) in einer alpinen Wildflußlandschaft. Diplomarbeit am Fachbereich Biologi der Phillips-Universität Marburg. Fachgebiet Naturschutz. 115 pp.